

2021/2180(INI)

16.3.2022

ATZINUMS

Sniegusi Budžeta kontroles komiteja

Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komitejai

par Komisijas 2021. gada ziņojumu par tiesiskumu
(2021/2180(INI))

Atzinuma sagatavotājs (*): *Petri Sarvamaa*

(*) Iesaistītā komiteja — Reglamenta 57. pants

PA_NonLeg

IEROSINĀJUMI

Budžeta kontroles komiteja aicina par jautājumu atbildīgo Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komiteju rezolūcijas priekšlikumā, ko tā pieņems, iekļaut šādus ierosinājumus:

1. uzsver, ka Savienības budžeta un finanšu intereses ir jāaizsargā saskaņā ar vispārējiem principiem, kas ir iestrādāti Savienības Līgumos, jo īpaši vērtībām, kas ir noteiktas LES 2. pantā, un pareizas finanšu pārvaldības principu, kas ir nostiprināts LESD 317. pantā un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES, Euratom) 2018/1046 (2018. gada 18. jūlijs) (Finanšu regula), īpaši vērš uzmanību uz to, ka tiesiskums ir gan vadoša vērtība, gan būtisks šo principu ievērošanas priekšnosacījums;
2. atgādina, ka Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES, Euratom) 2020/2092 (2020. gada 16. decembris) par vispārēju nosacītības režīmu Savienības budžeta aizsardzībai (Nosacītības regula) integrēja nosacītības mehānismu plašākā satvarā, pieprasot Komisijai savus gada ziņojumus par tiesiskumu izmantot kā savu saskaņā ar šo regulu veicamo objektīvo novērtējumu avotu; atkārtoti aicina Komisiju nekavējoties īstenot Nosacītības regulu, nosūtot attiecīgajām dalībvalstīm rakstiskus paziņojumus minētās regulas 6. panta 1. punkta nozīmē; atgādina, ka attiecībā uz budžeta pasākumiem kādā dalībvalstī notikuša tiesiskuma pārkāpumu gadījumā Parlamenta komiteju kompetence būtu jānosaka, pamatojoties uz Parlamenta Reglamenta VI pielikumu, ja pārkāpumus saskaņā ar Nosacītības regulas procedūru izskata Parlaments;
3. atzinīgi vērtē Eiropas Savienības Tiesas (EST) lēmumu noraidīt Ungārijas un Polijas celtās prasības pret Nosacītības regulu; pauž nožēlu par laiku, ko kopš tās stāšanās spēkā Komisija ir izšķiedusi, vienpusēji nolemjot ievērot nesaistošus Eiropadomes secinājumus, vadoties pēc kuriem, Parlaments cēla prasību, pamatojoties uz LESD 265. pantu, par bezdarbību; uzsver, ka Komisijas 2021. gada ziņojumā par tiesiskumu ir ietverti vairāki un detalizēti piemēri par tiesiskuma pārkāpumiem, uz kuriem attiecas Nosacītības regulas tvērums, un tāpēc Komisijai jau labu laiku agrāk būtu bijis jāiedarbina nosacītības mehānisms;
4. pauž dziļu nožēlu par to, ka Komisijas bezdarbība kopš 2021. gada janvāra ir izraisījusi tiesiskuma situācijas pasliktināšanos vairākās dalībvalstīs, kā tas ir secināts Komisijas 2021. gada ziņojumā par tiesiskumu;
5. atgādina par 2021. gada 8. jūlija rezolūciju par vadlīniju izveidi attiecībā uz Nosacītības regulas piemērošanu; uzstāj, lai tiktu panākta tiešāka Komisijas gada ziņojuma par tiesiskumu saikne ar Nosacītības regulas piemērošanas faktoriem, piemēram, ziņojumos par tiesiskumu iekļaujot nodaļu, kurā būtu aplūkoti gadījumi, kad tiesiskuma pārkāpumi kādā dalībvalstī pietiekami nepastarpināti ietekmē vai var nopietni apdraudēt Savienības budžeta pareizu finanšu pārvaldību vai Savienības finanšu interešu aizsardzību; aicina Komisiju turpmākajos ziņojumos sniegt novērtējumu par to, kā ir izpildīti Tiesiskuma nosacītības regulas nosacījumi, un veikt kopsavilkumu par pasākumiem, kas ir veikti valsts vai ES līmenī un ar kuriem šādus gadījumus risina, kā arī par to, cik lielā mērā tie ir aizsargājuši Savienības budžetu;
6. pauž nožēlu par to, ka Komisijas 2021. gada ziņojums par tiesiskumu joprojām

galvenokārt ir aprakstošs un tajā nav sniegta pietiekama analīze vai paredzēti tiesiskās aizsardzības līdzekļi, kā rezultātā tiek grauta Komisijas prevencijas spēja; atgādina par savu prasību Komisijai iekļaut konkrētām valstīm adresētus ieteikumus par to, kā novērst konstatētās bažas vai novērst tiesiskuma pārkāpumus, tostarp noteikt konkrētas darbības un īstenošanas termiņus, kā arī veikt turpmākus pasākumus saistībā ar tās ieteikumu īstenošanu un korektīvajiem pasākumiem; tomēr konstatē, ka gada ziņojumos nav precīzi nošķirtas dalībvalstis, kurās ir novērojami atsevišķi trūkumi, no dalībvalstīm, kurās tiesiskuma jomā pastāv sistēmiskas nepilnības; aicina Komisiju turpmākajos gada ziņojumos šo nošķirumu izdarīt, lai to pārveidotu par visaptverošu instrumentu, kas dalībvalstīm ir jāizmanto konstatēto tiesiskuma pārkāpumu novēršanā; atgādina, ka Komisijai savi ieteikumi būtu jāaskaņo ar konkrētiem Savienības instrumentiem gadījumos, kad dalībvalstis korektīvos pasākumus neīsteno;

7. uzsver, ka četras jomas, kas ir novērtētas Komisijas 2021. gada ziņojuma par tiesiskumu 27 valstu sadaļās (tiesu sistēma, korupcijas apkarošanas regulējums un institūcijas, mediju plurālisms un citas institucionālās līdzsvara un atsvara sistēmas) un kas ir uzskatāmas par galvenajiem mijietekmējošiem pīlāriem, kuri nodrošina tiesiskumu, krāpšanas un korupcijas apkarošanu un Savienības finanšu interešu aizsardzību; uzskata, ka izvērtējumā būtu jāiekļauj citi svarīgi Venēcijas komisijas 2016. gada tiesiskuma kontrolsaraksta elementi, jo īpaši nodaļa par pilsoniskās telpas samazināšanos; atzinīgi vērtē novērtējumu par Covid-19 ietekmi uz četriem novērtētajiem jautājumiem; uzsver, ka ir svarīgi šo izvērtējumu turpināt turpmākajos gada ziņojumos par tiesiskumu, lai palīdzētu saskaņot ar pandēmiju saistītās jomās īstenotos korupcijas apkarošanas pasākumus, piemēram, attiecībā uz atveseļošanas līdzekļiem, ārkārtas tiesību aktiem un medicīnisko aprūpi; norāda, ka Covid-19 pandēmija ir saīsinājusi likumdošanas procesu un samazinājusi parlamentārās debates un padarījusi īsāku vai apturējusi apspriešanos ar pilsonisko sabiedrību un citām ieinteresētajām personām;
8. uzskata, ka Eiropas Savienībai būtu jākalpo par tiesiskuma principu ievērošanas priekšzīmi; tādēļ atkārtoti aicina Komisiju tās gada ziņojumā par tiesiskumu attiecīgā gadījumā iekļaut ES iestāžu efektivitātes novērtējumu ziņojumā aplūkotojās jomās;
9. norāda, ka Covid-19 pandēmijas ierobežošanas kontekstā veiktie pasākumi bieži vien ātras reaģēšanas vajadzībām paredz administratīvo noteikumu un kontroļu ārkārtas un nepieciešamu elastību, un atzinīgi vērtē to, ka tiesiskuma un cīņas pret korupciju turpmākie riski dažos gadījumos tika mazināti, veicot aizsardzības pasākumus, kas ir iestrādāti valstu ārkārtas režīmos; šajā sakarībā atgādina par 2021. gada 15. decembra rezolūciju par korupcijas, nepareizu izdevumu un ES un valstu līdzekļu nepareizas izmantošanas novēršanai paredzētu preventīvu pasākumu novērtēšanu ārkārtas fondu un ar krīzi saistītu izdevumu jomu gadījumā; uzsver, ka tādās ārkārtas situācijās kā Covid-19 uzliesmojums īstenojot publisko iepirkumu, sniedzot medicīniskos pakalpojumus un veicot krāpšanu Covid-19 jomā veselības aprūpes nozare korupcijai ir pakļauta īpaši;
10. uzsver, ka tiesiskuma pārkāpumi dalībvalstīs var apdraudēt ekonomikas un sociālo atveseļošanu, jo īpaši, ja tie ietekmē ES strukturālo reformu instrumentus, piemēram, Atveseļošanas un noturības mehānismu un struktūrfondus; aicina Komisiju gada ziņojumos par tiesiskumu sniegt informāciju par attiecīgajām reformu prioritātēm, kas ir iekļautas nacionālajos atveseļošanas un noturības plānos un kas palīdz aizsargāt ES

budžetu un Savienības finanšu intereses četrās novērtētajās jomās;

11. atkārtoti norāda, ka korupcijas apkarošanas nolūkā ir jāpanāk, lai izmeklēšanas un prokuratūras dienesti pret tiesību aktu pārkāpumiem vērstos rezultatīvi un valstu tiesas būtu neatkarīgas, un tiktu ievēroti EST lēmumi; norāda, ka Covid-19 pandēmija ir uzskatāmi likusi pārlicināties par valstu tiesu sistēmu neaizsargātību pret traucējumiem ārkārtas situācijās un tādēļ uzsver, ka ir svarīgi ieguldīt cilvēkresursos un finanšu resursos un digitalizācijā un novērst strukturālos šķēršļus, lai ievērojami uzlabotu to efektivitāti un nesatricināmību;
12. uzsver, ka korupcijas novēršanas politika attiecas uz daudzām jomām, kas parasti ietver ētikas noteikumus, izpratnes veicināšanas pasākumus, noteikumus par aktīvu izpaušanu, nesaderību un interešu konfliktiem, iekšējās kontroles mehānismus, noteikumus par lobēšanu un virpuļdurvju efektu; prasa ES līmenī veikt turpmākus korupcijas nepieļaušanas pasākumus, tostarp īpašumtiesību struktūru pārredzamību un aizliegumu ārzonas vai čaulas uzņēmumiem iesaistīties ES līdzekļu izlietošanā; atzinīgi vērtē to, ka Komisija ir pieņēmusi nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas priekšlikumu paketi; aicina ES institūcijas sarunās būt prasīgākām un pēc iespējas ātrāk panākt vienošanos, it īpaši par tādas jaunas Eiropas Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršanas iestādes izveidi, kurai būtu spēcīgas tiešās uzraudzības pilnvaras pār visriskantākajiem finanšu subjektiem ar saistībām, un par skaidriem noteikumiem, kas reglamentētu faktisko īpašumtiesību pārredzamību; atkārtoti uzsver valstu pasākumu nozīmi krāpšanas un korupcijas novēršanā, kā arī šajos gadījumos — peļņas atgūšanā; šajā sakarībā atzinīgi vērtē 2021. gada ziņojumā par tiesiskumu iekļauto informāciju par korupcijas gadījumiem, kuros ir iesaistītas augsta līmeņa amatpersonas dalībvalstīs, un aicina turpmākajos ziņojumos sniegt vairāk precizējumu par to, vai ir skarti ES līdzekļi; uzskata, ka ES iestādēm ir jābūt tehniski pilnīgi gatavām novērst un izmeklēt krāpšanu un korupciju;
13. atkārtoti aicina Komisiju novērtēt ne tikai valsts pretkorupcijas tiesību aktu, politikas un stratēģiju esamību, bet arī to efektivitāti, tostarp tādus galvenos elementus kā skaidri un izmērāmi mērķi, atbilstoši budžeta resursi, regulāri novērtējumi un precīzi noteikti specializēto iestāžu pienākumi; atzinīgi vērtē to, ka ziņojumā ir sniegti komentāri par dalībvalstu kopumā labajiem rezultātiem 2020. gada korupcijas uztveres indeksā, un šajā sakarībā atzinīgi vērtē arī to, ka desmit dalībvalstis ir to divdesmit valstu vidū, kuras tiek uzskatītas par vismazāk korumpētām pasaulē, un vēl četrpadsmit dalībvalstis joprojām pārsniedz vidējo rādītāju vai ir uzlabojušas savus rādītājus; tomēr pauž dziļu nožēlu par to, ka daži citi ir reģistrējuši priekšstatu par korupcijas līmeņa būtisku krišanos;
14. ar lielām bažām konstatē no mediju plurālisma uzraudzības instrumenta secināmo situācijas pasliktināšanos vārda brīvības, tiesību uz informāciju aizsardzības un žurnālistu aizsardzības jomā 2021. gadā salīdzinājumā ar 2020. gadu; atgādina, ka mediju plurālisms un mediju brīvība ir būtiski no ES finanšu interešu aizsardzības viedokļa, jo tieši pētnieciskā žurnālistika ir tā, kas bieži vien apzina tādus jautājumus kā korupcija, krāpšana vai interešu konflikti ES līdzekļu izmantošanā;
15. uzsver, ka pārredzamība, publiskas informācijas pieejamība, mediju brīvība un plurālisms, trauksmes cēlēju aizsardzība un vispārēja godīguma sabiedriskajā dzīvē

kultūra ir uzskatāmas par galvenajiem faktoriem, pateicoties kuriem, var novērst un atklāt korupciju un nodrošināt sabiedrības uzticību; pauž bažas par situācijas pasliktināšanos šajās jomās vairākās dalībvalstīs; aicina Komisiju sadarbībā ar attiecīgajām ES un valstu institūcijām un struktūrām vērsties pret konkrētiem pārkāpumiem, kurus tā ir apzinājusi iepriekšējos gada ziņojumos par tiesiskumu, lai neietekmētu iedzīvotājus un uzņēmumus, kas korupcijā nav vainīgi;

16. pauž bažas par Komisijas 2021. gada ziņojumā par tiesiskumu iekļautajiem konstatējumiem, ka dažās valstīs valsts veicināta *LGBTI* organizāciju vajāšana un iebiedēšana ietekmē to spēju saņemt finansējumu; aicina Komisiju padziļināti pievērsties šim jautājumam un nodrošināt, lai visā Eiropas Savienībā tiek pilnībā ievērots nediskriminācijas princips, saskaņā ar kuru tiek nodrošināta piekļuve ES līdzekļiem; uzskata, ka šie konstatējumi pastiprina Parlamenta jau sen pausto nostāju, ka ziņojuma par tiesiskumu tvērums būtu jāpaplašina, iekļaujot tajā visas LES 2. pantā noteiktās vērtības;
17. atzinīgi vērtē to, ka 2021. gada ziņojumā īpaša uzmanība ir pievērsta politisko partiju finansēšanai, ņemot vērā tās nozīmi Eiropas vēlēšanu telpas veidošanā un tās ietekmi uz pilsonisko sabiedrību; pauž bažas par to, ka politisko partiju finansēšanu var izmantot kā korupcijas kanālu, un atbalsta regulējuma pārredzamības nozīmi un stingrību; aicina Komisiju turpmākajos ziņojumos turpināt pievērst uzmanību šim jautājumam, tostarp vajadzības gadījumā reformām, kas var ietekmēt tām politiskajām partijām noteikto prasību ievērošanu, kuras ir Eiropas politisko partiju locekles;
18. atzinīgi vērtē dažādos avotus, kurus Komisija izmantoja, lai sagatavotu savu novērtējumu 2021. gada ziņojumā par tiesiskumu, tostarp pilsoniskās sabiedrības organizāciju un NVO pienesumu; šajā sakarībā uzsver šo vietējo organizāciju būtisko lomu tiesiskuma pārkāpumu apzināšanā un ziņošanā par tiem valsts un vietējā līmenī;
19. aicina Komisiju un dalībvalstis izmantot Komisijas gada ziņojumus par tiesiskumu un tajā formulētos konstatējumus, lai apņēmīgi cīnītos pret sistēmisku korupciju, un likt lietā visus ES finanšu tiesību aktos paredzētos efektīvos instrumentus un spēkā esošos atsevišķas nozares reglamentējošos noteikumus un finanšu noteikumus, ar kuriem korupciju novērš, apkarot un soda par to un apkarot krāpšanu, tostarp gadījumos, kad krāpšana ir konstatēta pirms Covid-19 uzliesmojuma, kā arī, lai regulāri uzraudzītu publisko līdzekļu, tostarp atveseļošanas un noturības mehānisma līdzekļu, izmantošanu.
20. pauž bažas par to, ka daudzās dalībvalstīs pietiekamu korupcijas izmeklēšanai un kriminālvajāšanas iestādēm domātu resursu trūkums ir īpaši apgrūtinājis augsti specializēta personāla pieņemšanu darbā vai paturēšanu darbā; norāda, ka valsts amatpersonām ir vajadzīgs pienācīgs atbalsts, jo īpaši ārkārtas situācijās, lai nodrošinātu valsts pārvaldes kvalitāti un nodrošinātu, ka iestādes tiesību aktus piemēro un tiesas lēmumus īsteno pareizi; atkārtoti norāda, ka vienota, atjaunināta un konsolidēta statistika visās dalībvalstīs ir būtiska, lai izsekotu korupcijas nodarījumu izmeklēšanas un to izdarītāju saukšanas pie atbildības salīdzinošos panākumus; tādēļ aicina Komisiju izmantot tās gada ziņojumus, lai atbalstītu šādu nodarījumu definīciju saskaņošanu Savienības mērogā, kā arī — datu kopu labāku izmantošanu, lai visā Eiropas Savienībā iegūtu salīdzinošus datus par korupcijas lietu izskatīšanas gaitu;

21. uzsver, ka ārkārtas stāvokļa laikā tiešais publiskais iepirkums, jo īpaši attiecībā uz veselības aprūpes materiāliem un aprīkojumu, bija iespējams, par pārredzamību pārāk nerūpējoties un publiskā iepirkuma jomā noteiktos juridiskos ierobežojumus vērā neņemot; aicina Komisiju un kompetentās ES un valstu iestādes izmeklēt iespējamās kļūdas iepirkumos, kas ir pieļautas ārkārtas stāvokļa laikā;
22. pauž nožēlu par to, ka ziņojumā nav skaidri atzīts Polijā un Ungārijā novērojamais atpakaļslīdēšanas tiesiskuma jomā process, kas varētu izraisīt turpmāku regresu šajās divās dalībvalstīs un nopietni apdraudēt arī citas dalībvalstis;
23. atzinīgi vērtē to, ka izstrādes procesā notika apspriešanās ar pilsonisko sabiedrību; uzsver, ka pilsoniskās sabiedrības dalībnieki var sniegt vērtīgu ieguldījumu konkrētu valstu situāciju novērtēšanā un sniegt kritiskāku viedokli nekā attiecīgā valdība; tomēr norāda, ka apspriešanās procesu varētu uzlabot, cita starpā veicot pilsoniskās sabiedrības dalībnieku ieguldījuma īstenošanas pēcpārbaudes pasākumus, nosakot pietiekami ilgus ieguldījuma sniegšanas termiņus un saskaņojot ikgadējo publicēšanas ciklu, kā arī, pārskatot pašreizējās tās universālas anketas formātu, ar kuru minēto ieguldījumu sniedz; mudina Komisiju censties no pilsoniskās sabiedrības saņemt papildu informāciju par to, kā optimizēt apspriešanās par turpmākajiem ziņojumiem procesu;
24. pauž nožēlu par to, ka konkrētām valstīm veltītu nodaļu projekti tika darīti zināmi vienīgi attiecīgo dalībvalstu valdībām, citu valstu parlamentu deputātiem dodot iespēju sniegt ieguldījumu tikai pēc galīgā ziņojuma publicēšanas; uzsver, ka novērtējot katras valsts situāciju, ir svarīgi apspriesties ar visaptverošu visu demokrātisko partiju loku, jo valdībām, protams, ir interese, lai situācijas pašu valstī novērtējums būtu mazāk kritisks; aicina Komisiju iesniegt visu valstu parlamentiem konkrētām valstīm veltīto nodaļu projektus, vienlaikus tos iesniedzot arī attiecīgo dalībvalstu valdībām.

**INFORMĀCIJA PAR PIENEMŠANU
ATZINUMU SNIEDZOŠAJĀ KOMITEJĀ**

Pieņemšanas datums	15.3.2022
Galīgais balsojums	+: 23 -: 7 0: 0
Komitejas locekļi, kas bija klāt galīgajā balsošanā	Matteo Adinolfi, Gilles Boyer, Olivier Chastel, Caterina Chinnici, Lefteris Christoforou, Corina Crețu, Ryszard Czarnecki, José Manuel Fernandes, Luke Ming Flanagan, Daniel Freund, Isabel García Muñoz, Monika Hohlmeier, Jean-François Jalkh, Pierre Karleskind, Mislav Kolakušić, Joachim Kuhs, Ryszard Antoni Legutko, Claudiu Manda, Alin Mituța, Younous Omarjee, Markus Pieper, Michèle Rivasi, Sándor Rónai, Petri Sarvamaa, Simone Schmiedtbauer, Angelika Winzig, Lara Wolters, Tomáš Zdechovský
Aizstājēji, kas bija klāt galīgajā balsošanā	Mikuláš Peksa, Elżbieta Rafalska

**ATZINUMU SNIEDZOŠĀS KOMITEJAS
GALĪGAIS BALSOJUMS PĒC SARAKSTA**

23	+
PPE	Lefteris Christoforou, José Manuel Fernandes, Monika Hohlmeier, Markus Pieper, Petri Sarvamaa, Simone Schmiedtbauer, Angelika Winzig, Tomáš Zdechovský
Renew	Gilles Boyer, Olivier Chastel, Pierre Karleskind, Alin Mituța
S&D	Caterina Chinnici, Corina Crețu, Isabel García Muñoz, Claudiu Manda, Sándor Rónai, Lara Wolters
The Left	Luke Ming Flanagan, Younous Omarjee
Verts/ALE	Daniel Freund, Mikuláš Peksa, Michèle Rivasi

7	-
ECR	Ryszard Czarnecki, Ryszard Antoni Legutko, Elżbieta Rafalska
ID	Matteo Adinolfi, Jean-François Jalkh, Joachim Kuhs
NI	Mislav Kolakušić

0	0

Izmantoto apzīmējumu skaidrojums:

+ : par

- : pret

0 : atturas